

Henning Nielsen, Jesper Gronenberg og Thomas Bech Madsen (red.): *Verden i forandring VIII – Our Changing World. Temaartikler om demokrati og Mellemøsten.*

Syddansk Universitetsforlag, 2005. 136 sider.

'Verden i forandring' er en serie af debatbøger udgivet i samarbejde mellem Det Radikale Venstre og Hermod Lannungs Fond. Denne har som tema mulighederne for en demokratisk udvikling i Mellemøsten. Forfatterne er forskere, debattører og politikere. Hvert kapitel er ledsaget af et engelsk resume, og det ene kapitel der er skrevet på engelsk efterfølges af et dansk resume.

Artiklen 'Demokrat i Mellemøsten' er skrevet af folketingsmedlem for på daværende tidspunkt Det Radikale Venstre, Nasser Khader. Khader gennemgår FN's forskellige rapporter, der tegner et pessimistisk billede af situationen i Mellemøsten, og diskuterer nogle af årsagerne bag den manglende positive udvikling. Ifølge ham skyldes situationen ikke blot de arabiske ledere, men også Israel-Palæstina-problematikken, Irak-krigen samt den passive holdning fra EU. Khader sporer på trods heraf en vis optimisme blandt almindelige arabere, hvilket bl.a. kommer til udtryk i FN's spørgeundersøgelse og samtidig er Khaders personlige erfaring fra jævnlige rejser i Mellemøsten. Til sidst i artiklen argumenterer Khader for, at Danmark med sin demokratiske tradition bør turde satse og byde ind på at spille en diplomatisk rolle og herigennem fremme den nødvendige økonomiske, sociale og politiske udvikling med både pisk og gulerod. Khaders forsimplede gennemgang gør situationen forståelig for alle. Trods Khaders sub-

jektive optimisme er han opmærksom på, at den almindelige arabers optimisme ikke er tilstrækkelig til at løse problemerne, med mindre der løses nogle grundliggende problemer i regionen, fx i forhold til Israel-Palæstina problemet samt ved at EU påtager sig en aktiv rolle. Man kan dog komme i tvivl om, hvorvidt Khader mener det sarkastisk, når han taler om, at Danmark har en god forudsætning for at blande sig i konflikten, fordi Danmark har været særlig god til at håndtere udfordringer i forhold til håndteringen af mindretal.

Den anden artikel har titlen 'Drømmen at blive en europæisk stat - Tyrkiet og EU' og er skrevet af Yildiz Akdogan, der er formand for organisationen Tyrkiet i EU. Akdogan gennemgår udviklingen i Tyrkiet fra republikkens dannelse i 1923 og frem til i dag, hvor der bl.a. sættes fokus på Kemalisms ideologi bestående af seks ufravigelige principper: nationalisme, sekularisme, republikanisme, populisme, etatisme og reformisme. Især diskuteres grundigt Tyrkiets forhold til et evt. EU-medlemskab, som antyder Akdogans dybe faglige indsigt i problemstillingen. Hendes detaljerede fremlæggelse hjælper læseren med at forstå den tyrkiske stats vanskelige situation på trods af demokratiske eksperimenter og vedtagelse af flere reformpakker, som har været en forudsætning for Tyrkiets medlemskab i EU. Man kan måske savne en uddybning af EU's bekymring for at optage Tyrkiet bl.a. i kraft af dets position som et stort og muslimsk land. Artiklen kan med dens gode formidling og mange informationer gavne alle, der interesserer sig for den tyrkiske moderne historie og for Mellemøsten.

'Agents of Democracy in the Arab Region: The Case of Lebanon, Iraq and Syria' er skrevet af dr. phil. Raghid K. El-Solh. Artiklen gennemgår mulighederne for en demokratisk udvikling i de tre lande, idet der i alle tre lande først ses på, hvilke 'agenter for demokrati' der er aktive inden for landenes egne grænser i form af fx reformkræfter, civilsamfundet og massemedier, og dernæst på, hvilken rolle det eksterne pres fra hhv. USA, EU og FN spiller. El-Solh mener, at man finder det generelt største fremskridt inden for massemediene, fordi der er blevet flere fora for åben debat. Han mener samtidig, at der lever mange millioner arabere i de vestlige lande, som kan spille en rolle i demokratiseringsprocessen. Artiklen konkluderer, at man ikke kun skal arbejde med ét instrument, men med flere i arbejdet med udviklingen af demokratiet, og at det ikke kan lade sig gøre at eksportere demokrati. Det skal udvikles på egne præmisser.

'Det muslimske Broderskab i Egypten og parlamentarisk politik' er skrevet af Jakob Skovgaard-Petersen. Han påpeger, at en væsentlig andel af den arabiske befolkning synes at fortrække at blive styret af islamister. I forlængelse heraf stiller han et relevant og afgørende spørgsmål, nemlig spørgsmålet om hvorvidt islamister vil have demokrati? Skovgaard-Petersen argumenterer godt for, at man bør finde svar på dette spørgsmål ved at se på islamisternes politiske erfaringer og udvikling og ikke på teologiske vurderinger af islams forhold til det verdslige eller på Muhammeds politiske rolle i 600-tallets Arabien. Han sætter specifikt fokus på det muslimske broderskab, hvis islamistiske ideologi spiller en rolle,

men som alle andre sociale bevægelser har der været uenigheder og udvikling i formuleringen af deres ideologi. Han argumenterer, at udviklingen især har gået i en demokratisk retning, men at processen stadig er i gang og kan gå i flere retninger.

Den sidste artikel er skrevet af Hanna Ziadeh med titlen 'Reform it all!' og gennemgår reformtiltag i landene på den arabiske halvø. Samlet set udgør artiklerne en introduktion til demokratiets status i Mellemøsten, der som smagsprøver på forskellige problemstillinger fungerer fint.

Ehab Galal, ph.d.-stipendiat,
Carsten Niebuhr Afdelingen,
Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier,
Københavns Universitet